

Het vrouwenhart

Aukje van der Spank
Phylicia Isselt

De Vrouw

Toen God de vrouw schiep was hij nog laat
bezig op de 6e dag.

En een engel vroeg: "Waarom besteed u zoveel
tijd aan die creatie?"

En de Heer antwoordde:
**"Heb je wel alle kwalificaties gezien die ik heb
aangebracht ?"**

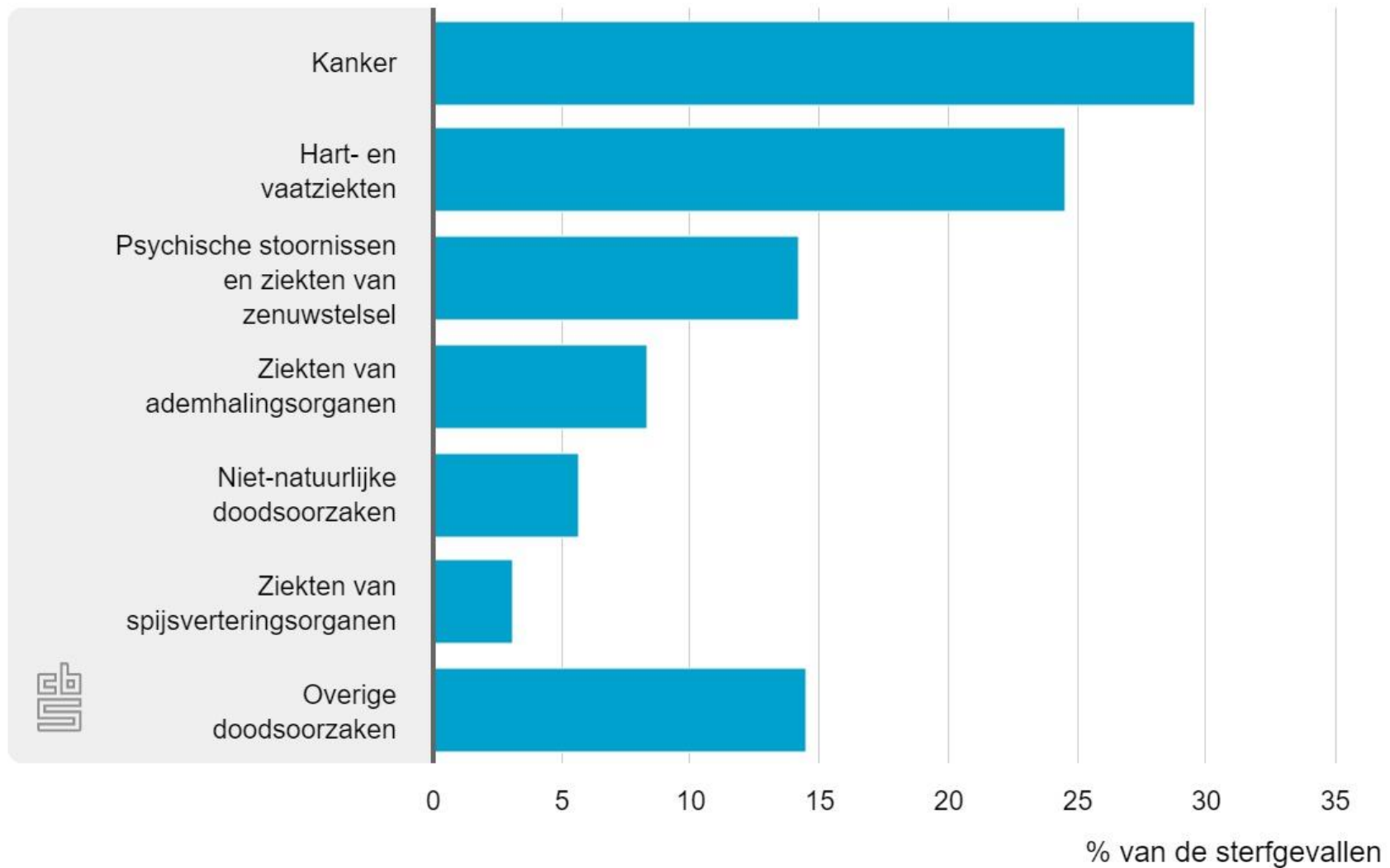

CBS cijfers 2019

In 2019 overleden 151 885 inwoners van Nederland, bijna 1 500 minder dan in 2018. **De meeste mensen stierven aan kanker of hart- en vaatziekten; 45 duizend (29,6 procent) aan kanker en ruim 37 duizend (24,6 procent) aan hart- en vaatziekten.** Meer dan drie kwart (78,3 procent) van de overledenen was 70 jaar of ouder. **Er stierven relatief net iets meer vrouwen (51 procent) dan mannen (49 procent).** Dit blijkt uit de voorlopige cijfers over doodsoorzaken in 2019 die het CBS vandaag publiceert. Longkanker blijft het meest voorkomende type kanker; bijna 22 procent (meer dan 10 duizend) van alle mensen die overleden aan kanker stierf aan longkanker. Daarnaast was van bijna 3,7 duizend mensen kanker van lymfatisch of bloedvormend weefsel de doodsoorzaak en ruim 3,5 duizend mensen stierven aan dikkedarmkanker.

Doodsoorzaken, 2019*

* voorlopige cijfers

In Nederland zijn er zo'n 1,55 miljoen mensen met een chronische hart- of vaatziekte.

Elke dag:

- sterven 103 mensen aan een hart- of vaatziekte
- Sterven meer vrouwen dan mannen aan een hart- of vaatziekte (50 mannen, 53 vrouwen)
- Sterven 24 mensen jonger dan 75 jaar aan een hart- of vaatziekte
- worden zo'n 700 mensen in het ziekenhuis opgenomen vanwege een hart- of vaatziekte

WOMEN'S HEART DISEASE FACTS

Heart disease is the No. 1 killer of women.

Heart disease causes
1 in 3
women's
deaths each
year.

Yet, only **1 in 5**
women believe
heart disease is
her greatest
health threat.

9 in 10 women have one or more risk
factors for developing heart disease.

Wat is een vrouwenhart?

Een aandoening van het hart die bij vrouwen een of meerdere van de volgende kenmerken heeft:

- Andere klachten geeft dan bij mannen
- Minder vaak de hartklacht herkend wordt door artsen en/of door de vrouw zelf
- Andere testresultaten geeft dan bij mannen
- Vaker voorkomen dan bij mannen

Verschillende definities/termen:

- POB met normale coronairen
- Coronary microvascular dysfunction (CMD / MVD)
- Cardiac syndrome X
- Coronairspasme

HEART DISEASE

OBJECTIVE 1

LEADING CAUSE OF
DEATH FOR WOMEN

1 IN 3

women in the United States
lives with heart disease.

Black women and
Latinas are at high risk for
heart disease.

Heart disease is a term
for disorders of the
human heart and
blood vessels, such as:

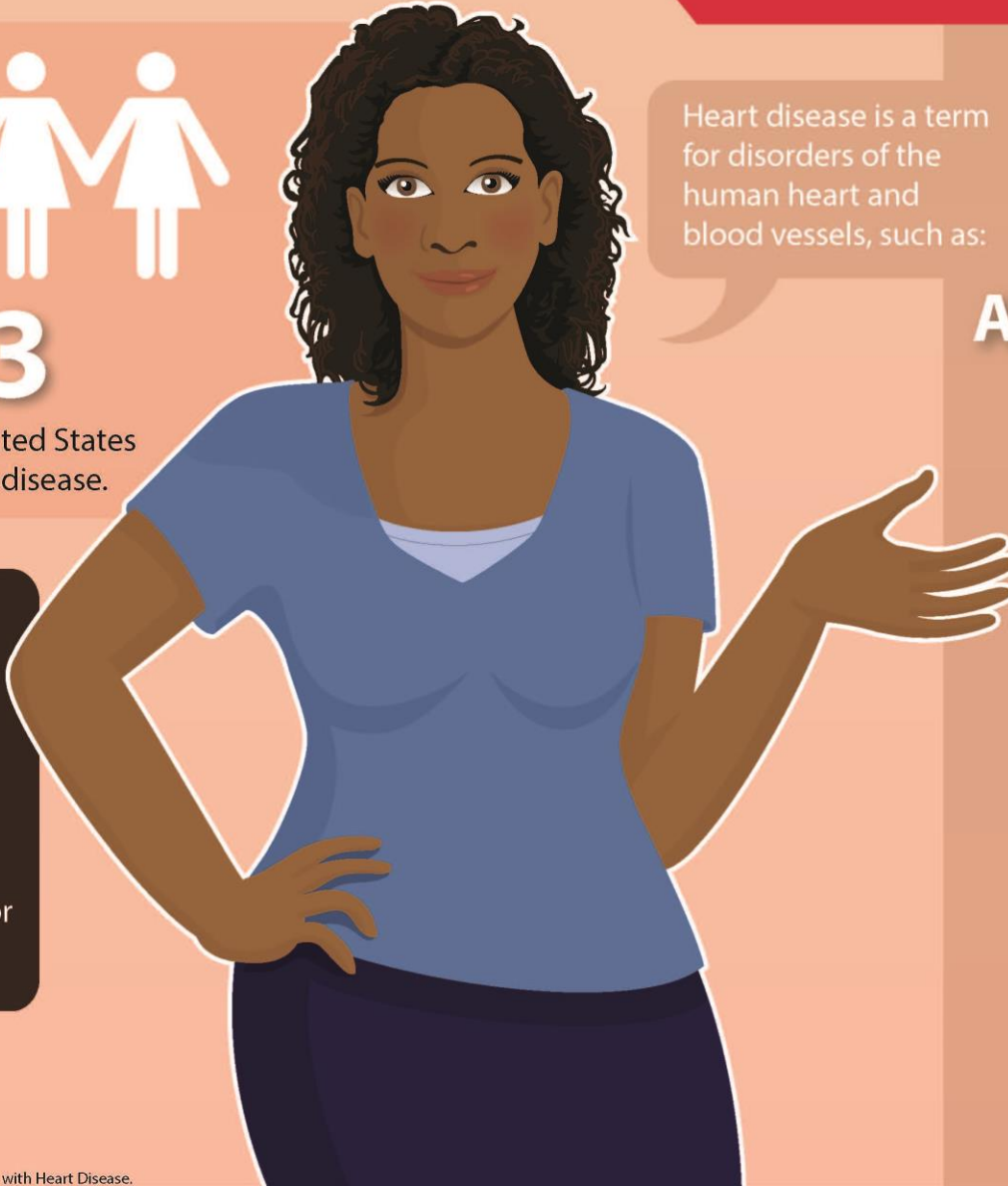
ARRHYTHMIA
(abnormal heartbeat)

**CLOGGED
ARTERIES**

**HEART
FAILURE**

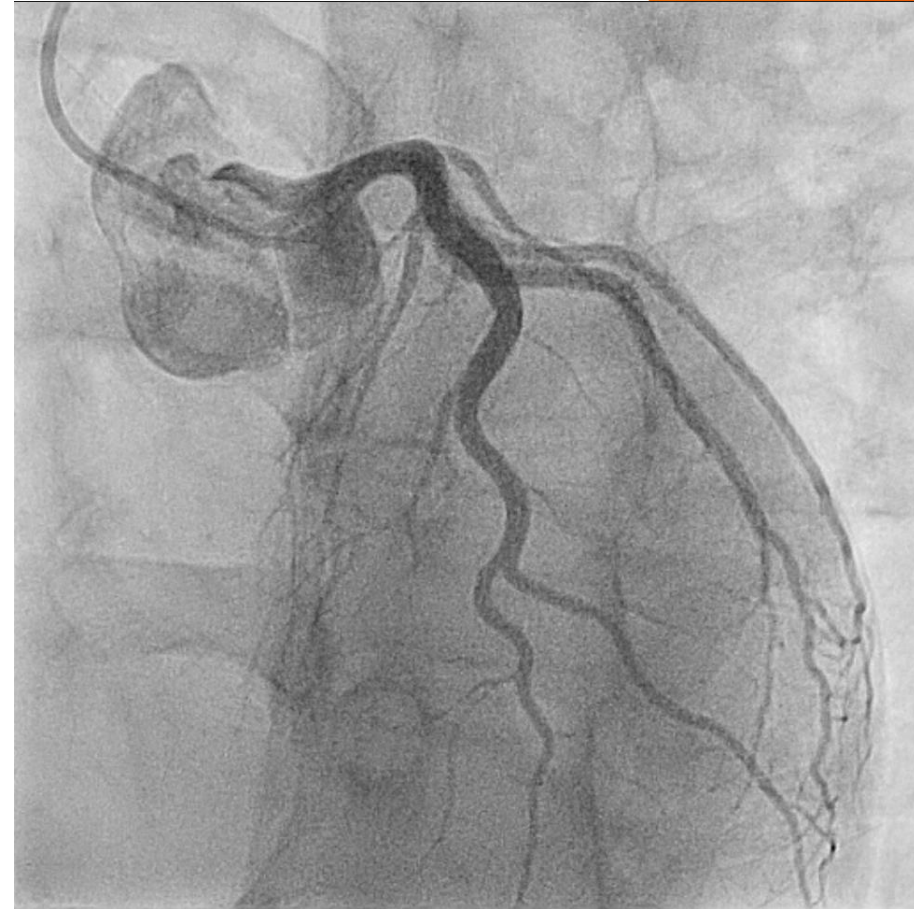
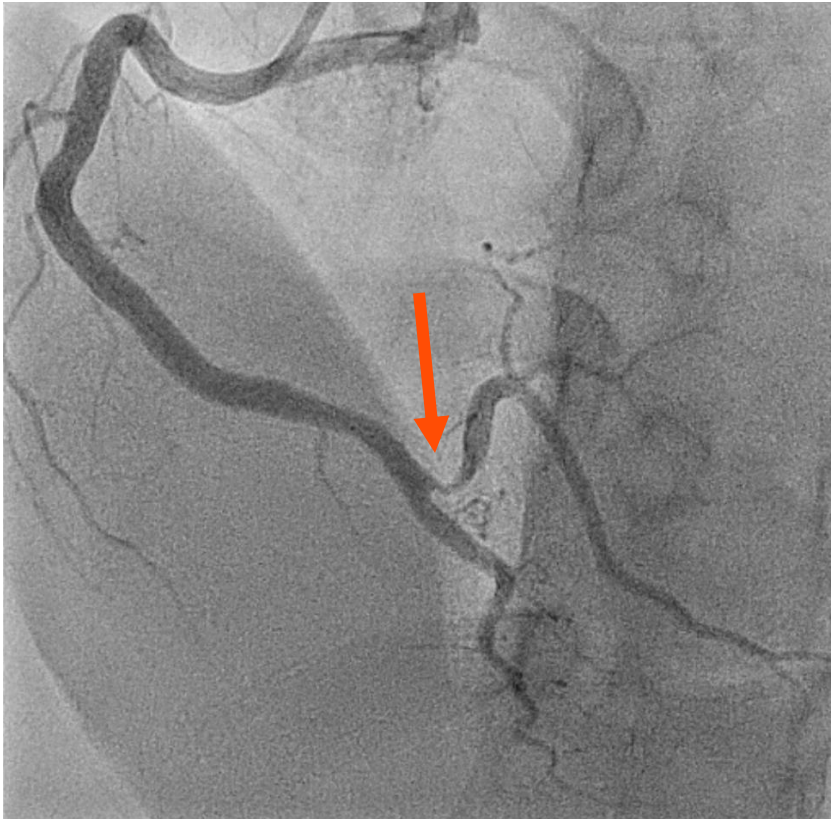

Voorbeelden ziektebeelden vrouwen > mannen

- Microvasculair coronairlijden (MVD)
- Spontaneous coronary artery dissection (SCAD)
- TakoTsubo syndroom – ‘broken heart syndrome’
 - Extreme emotionele stress wat leidt tot passagère hartfalen met specifieke regionale wandbewegingsstoornissen

Voorbeeld SCAD RCA Mw 36jr, STEMI onderwand

Voorbeelden ziektebeelden vrouwen > mannen

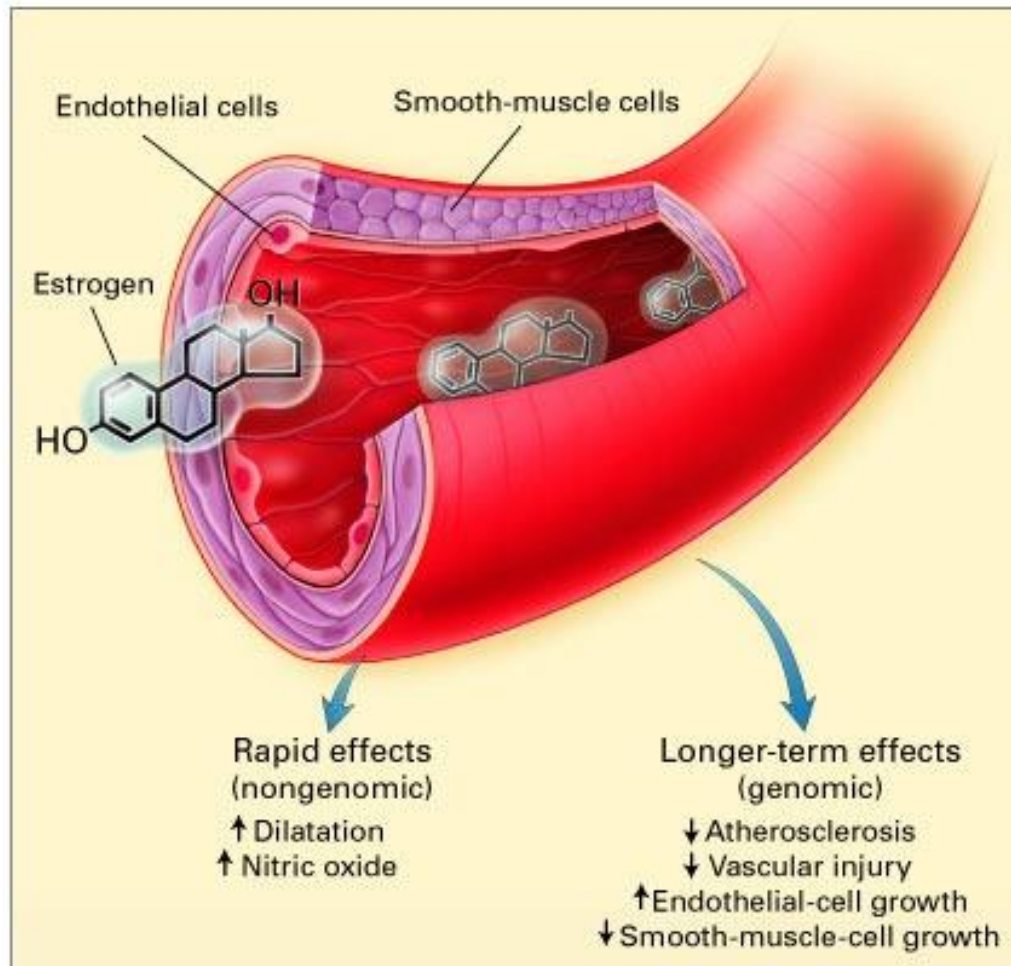
- **Microvasculair coronairlijden (MVD)**
- Spontaneous coronary artery dissection (SCAD)
- TakoTsubo syndroom – ‘broken heart syndrome’
 - Extreme emotionele stress wat leidt tot passagère hartfalen met specifieke regionale wandbewegingsstoornissen

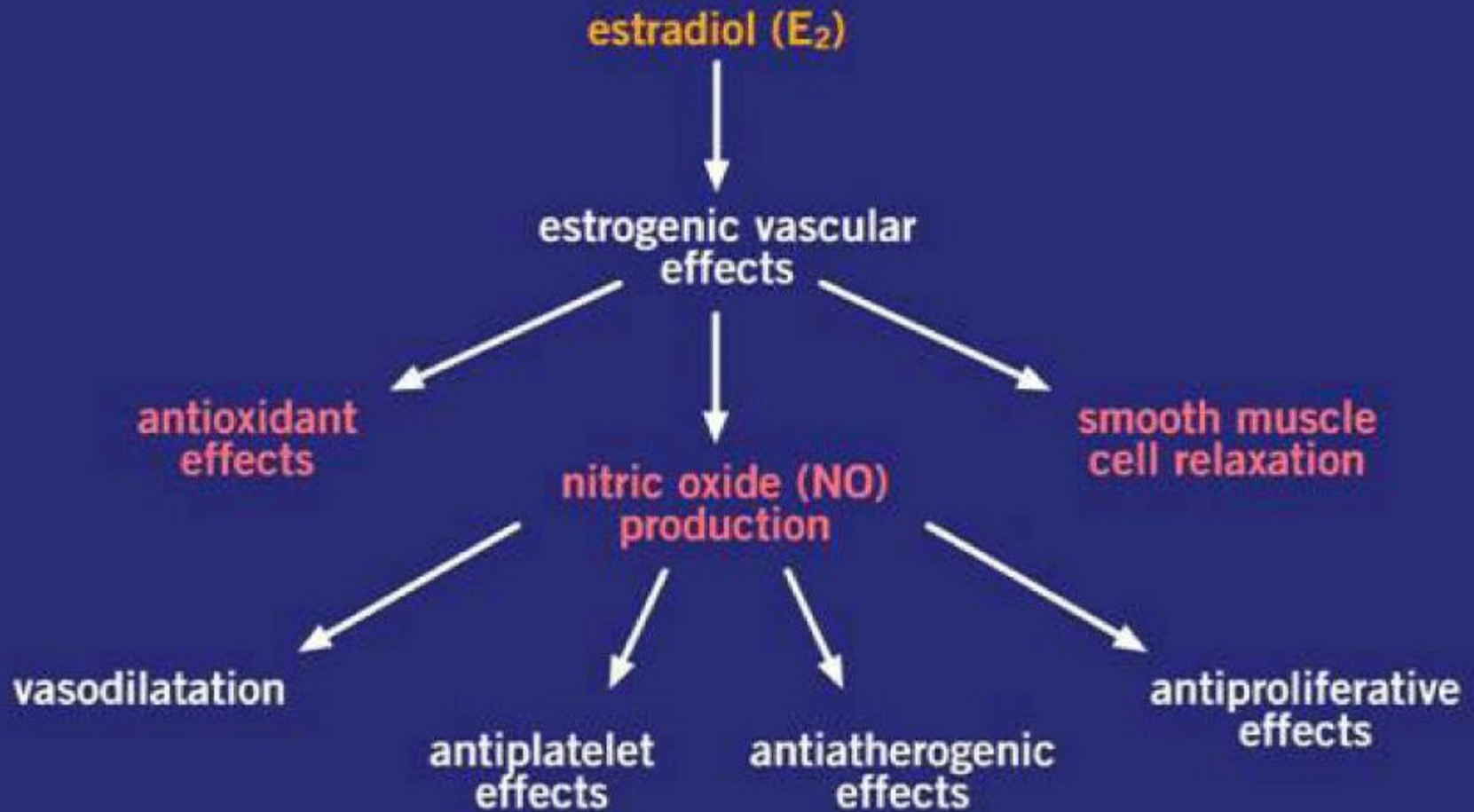
- Vrouwen hebben bij een hartinfarct vaker signalen die minder duidelijk zijn dan mannen
- Na problemen in de zwangerschap (hoge bloeddruk en diabetes) loop je een hoger risico op latere hartklachten
- Slagaderverkalking ontwikkelt zich bij vrouwen vaak anders dan bij mannen
- Vrouwen hebben vaker problemen in de allerkleinste bloedvaatjes in het hart
- Vrouwelijke hormonen lijken hen tot de overgang te beschermen

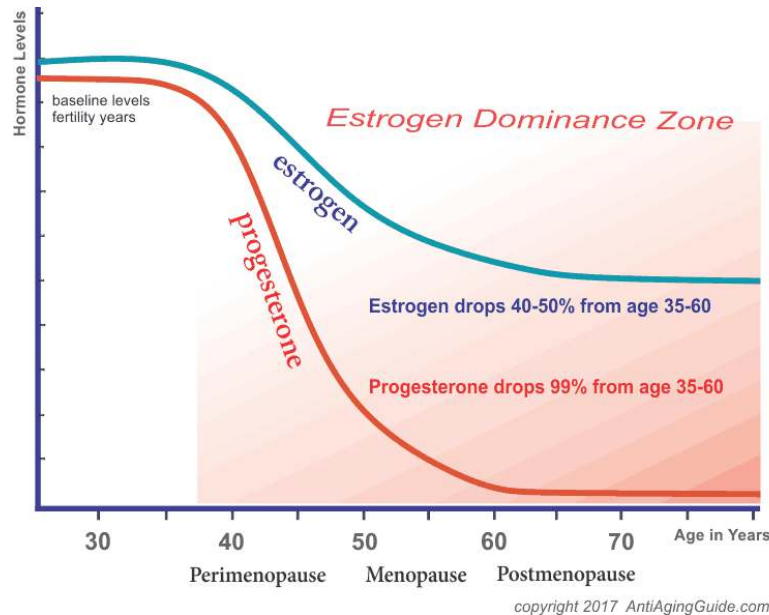
Effecten estradiol

Effecten estradiol

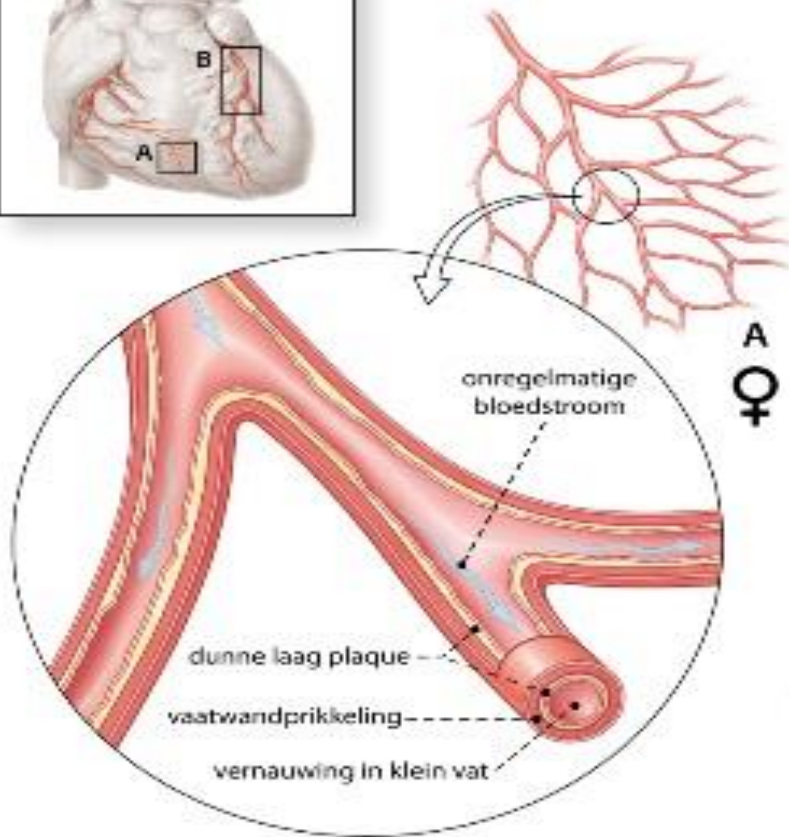
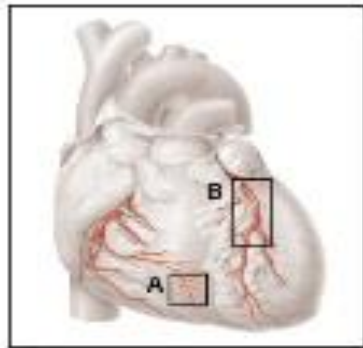
Menopauze; afname oestrogeen

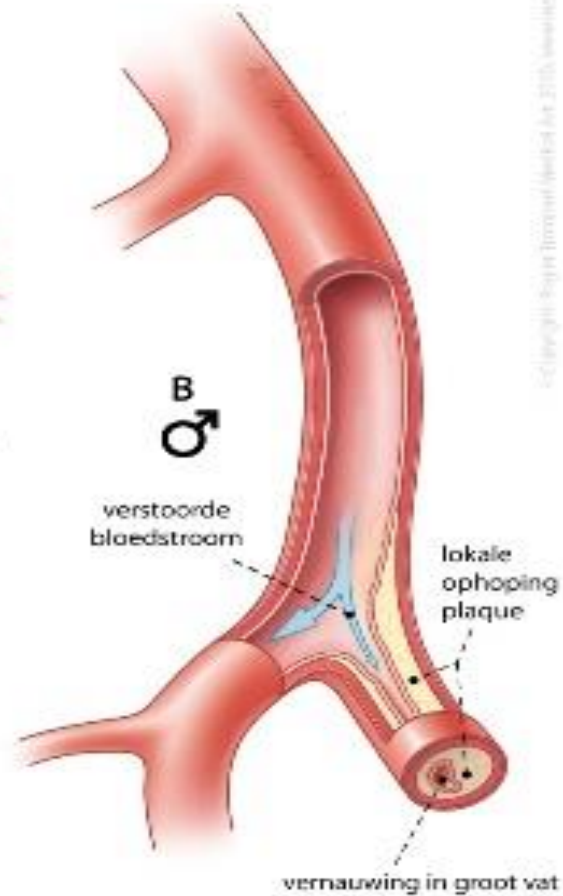
- Minder goed verwijderen van de vaatwand
- Spasmen in de vaatjes
- Vernauwingen in kransslagaders
- Microvasculaire dysfunctie

Micro- en macrovasculair

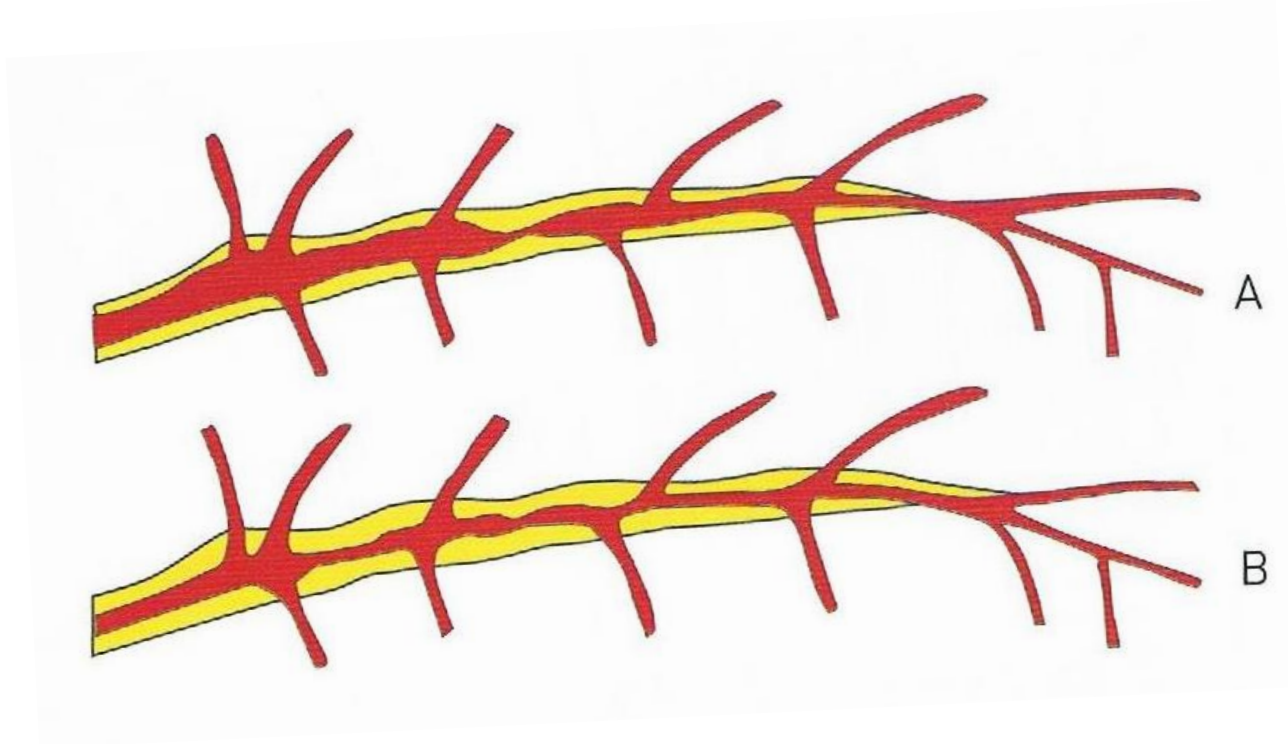
A microvasculair syndroom

B slagaderverkalking (atherosclerose)

Type atherosclerose

A: negatieve remodeling: klassiek patroon van obstructief coronairsclerose (stenose)

B: 'outward' remodeling: diffuse, niet obstructieve coronairsclerose

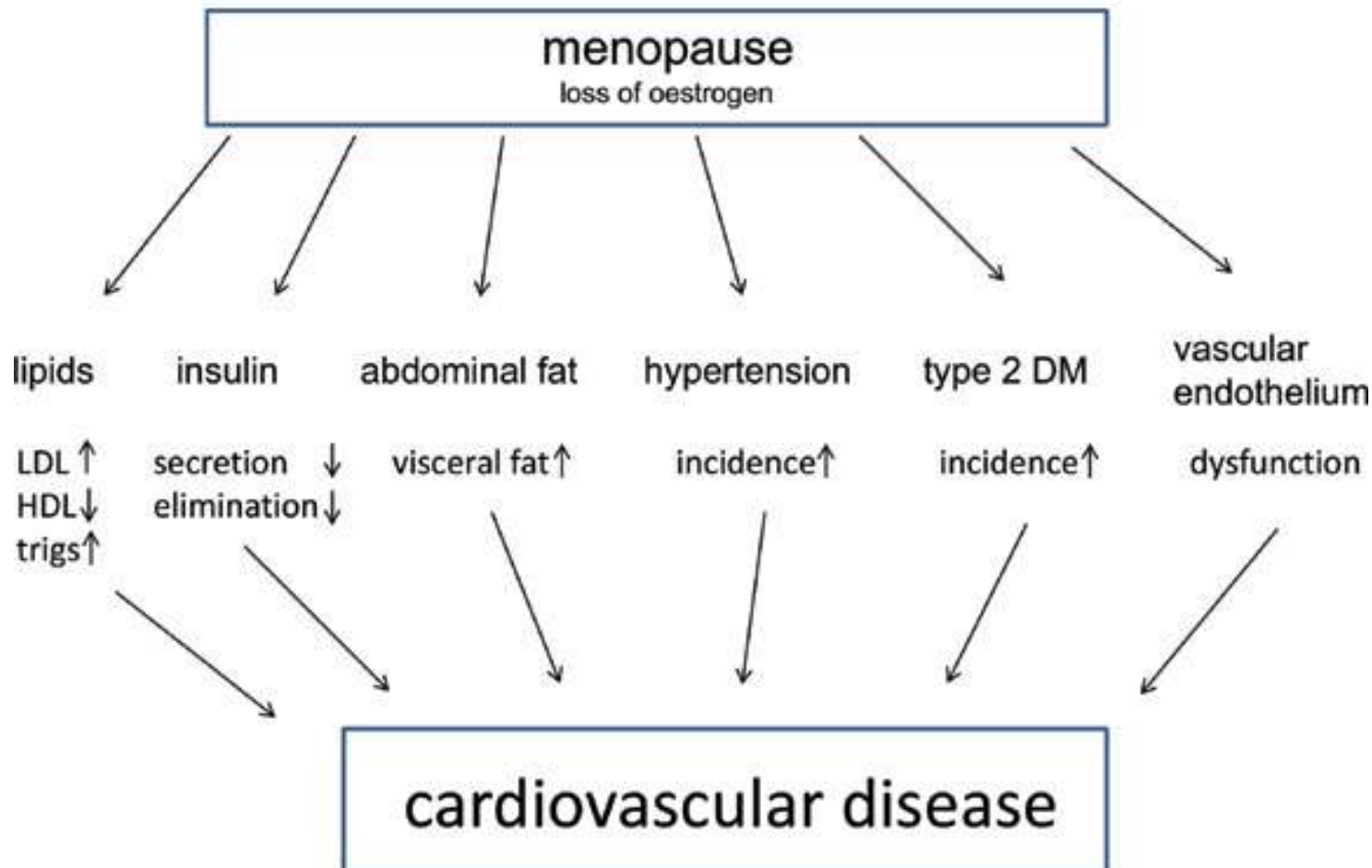
Verschillen coronairlijden en macro en microvasculair

Coronaire hartziekte en coronaire microvasculaire dysfunctie vergeleken

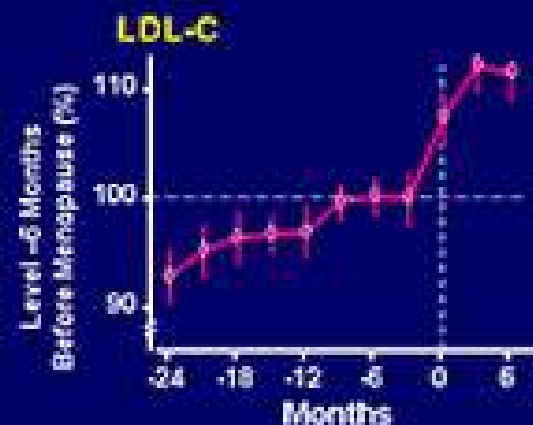
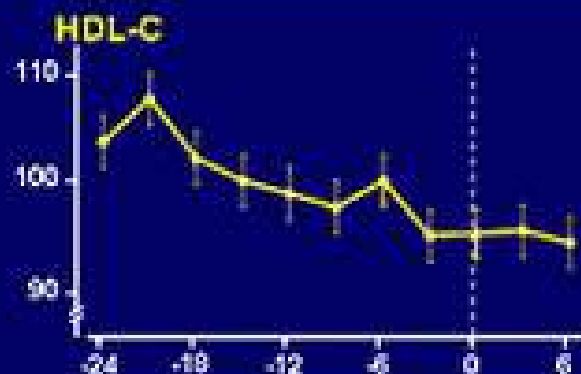
	Coronaire hartziekte	Coronaire microvasculaire dysfunctie
Veel voorkomende symptomen	Hevige pijn op de borst vaak uitstralend naar de linker arm, koud zweten, misselijkheid	Diffuse pijn, uitputting, depressie, kortademigheid
Pathologie	Geïsoleerde plaque laesies in het lumen van het vat	Vernauwde vaten
Diagnostische procedures	Stresstest, coronaire angiografie	Stresstest, functionele vasculaire beeldvorming
Behandeling	Angioplastiek, bypass-operatie, statines	Antihypertensiva, anti-inflammatoire middelen, statines

Effect menopauze op risico HVZ

Cardiovascular risk in perimenopausal women

Change in Lipids After Menopause

Genes, Early programming,
Lifestyle factors,
Aging

Menopause

↑ Sympathetic activity
↑ Cardiovascular reactivity
↓ Parasympathetic Tone

Core features of IRS

Insulin resistance
Dyslipidemia
Glucose intolerance
↑ Blood pressure
↑ Visceral Adiposity

↑ Inflammation
↓ HRV
Coagulopathy
Endothelial Dysfunction
↑ Oxidative Stress
↓ IGF-1 Bioavailability
↑ Sleep disturbance
↑ Depressive symptoms

***Increased Risk for
Cardiovascular Disease and Related Disorders***

Voorbeeldcasus; andere presentatie bij vrouwen

Vrouw 55 jr

Niet lekker, moe, misselijk, vage pijn bovenbuik
Spreekuur huisarts; maagklachten wv medicatie

Avond: HAP → SEH

Opname ziekenhuis: toch hartinfarct

Herkenning van hartklachten bij vrouwen

Vrouw 35 jaar

Forse last van borst en schouderes. Is bij HA geweest;
hyperventilatie?

‘s Avonds toename klachten. Houdt enkele uren aan. 112
gebeld. Ambulance: hyperventilatie.

Na 2 dg kortademig, kan weinig doen. Komt naar
ziekenhuis. Blijkt groot doorgemaakt hartinfarct te hebben
doorgemaakt, nu klachten van hartfalen.

→ *Herkenning is er soms niet bij zowel pte als
zorgverleners*

Typische druk op de borst bij hartinfarct:

- 69% van de mannen
- 58% van de vrouwen

Bij vrouwen vaker:

- Pijn bovenbuik, kaak, nek, rug, tussen schouderbladen
- Kortademig
- Extreem moe
- Onrustig gevoel, angst, snelle ademhaling
- Misselijkheid, braken

Klachtenpatroon AP/ACS vrouwen

beklemmende
of drukkende
pijn op de borst

pijn tussen de schouder-
bladen, in de bovenbuik,
kaak, nek of rug

koorts,
zweeten

misselijk,
braken

extreem moe

onrust, angst

duizelig

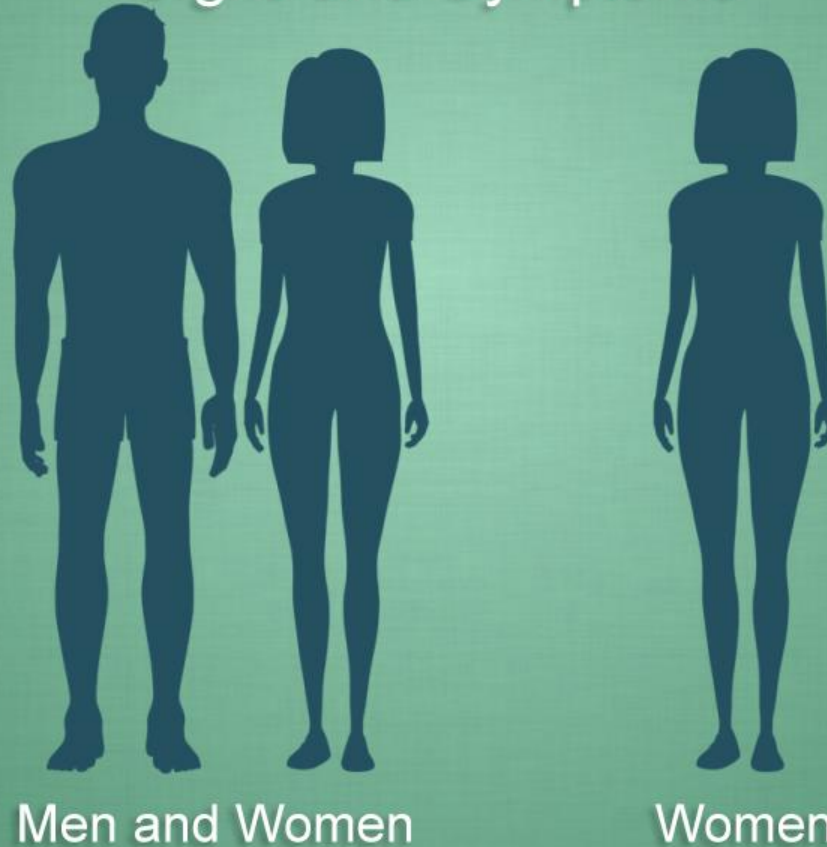

kortademig

Heart Attack

Signs and Symptoms

Men and Women

Women

Flu-like symptoms

Feelings of indigestion or heartburn

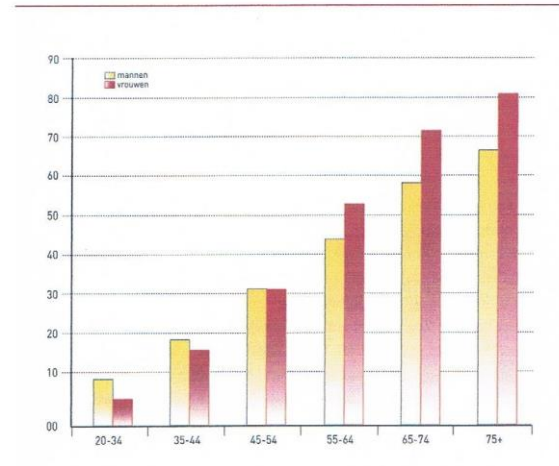
Symptoms for a number of days

Heartburn

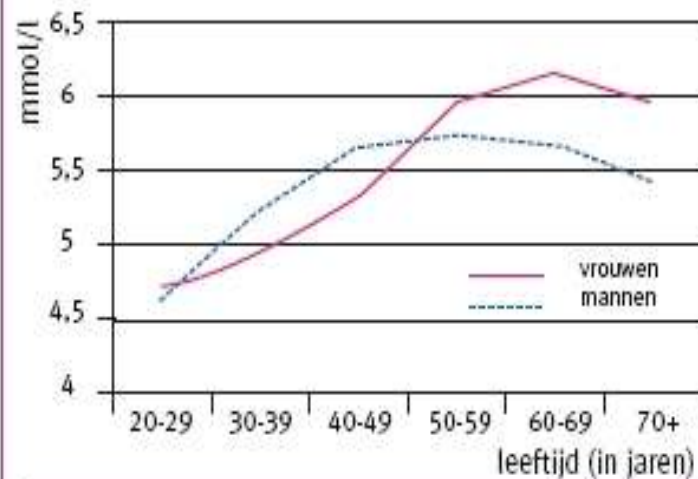

Risicofactoren voor HVZ

Leeftijd
Roken
Familiaire belasting
Overgewicht
Hypertensie
Hoog cholesterol
DM

Figuur 1 Gemiddeld totaal cholesterolgehalte naar leeftijd

Bron: Nederlandse Hartstichting, 2010

Extra risicofactoren bij vrouwen

- Oestrogeendaling in de menopauze of vervroegde menopauze (< 46 jaar)
- Hypertensie na zwangerschapshypertensie, pre-eclampsie, HELLP syndroom
- DM na zwangerschapsdiabetes

Aanvullende andere / nieuwe diagnosetechnieken nodig;

- CT kalk score: grote negatieve voorspellende waarde
-
- SPECT (radioactief) om ischemie aan te tonen
- PET of MRI perfusie om microvasculaire pathologie aan te tonen
- Endopat: endotheeldysfunctie

Symptomatic Women with Suspected IHD

Index IHD Risk Estimate

Intermediate IHD Risk

No Resting ST Segment Abnormalities

Initial ETT Strategy

Assess Routine ADL or
DASI

Not Limited

Abnormal or Indeterminate ECG

Limited

**Selective Imaging
Strategy**

Intermediate-High IHD Risk

Resting ST Segment Abnormalities or
Functional Disability

**Initial Imaging
Strategy**

**Stress
Imaging**

Intermediate-High IHD Risk

CCTA

Intermediate IHD Risk

**Standardized Reporting of Low to High
Risk Abnormalities**

**Low
Risk**

Non-SIHD
Symptom
Evaluation

**Abnormal
but Non-High Risk**

High Risk

**Initial SIHD Management Per Clinical
Practice Guidelines**

**Symptom-
Guided
Selective Re-
Imaging**

**Symptom-
Guided
Deferred
Angio**

Doel: afname pijnklachten + behandeling risicofactoren

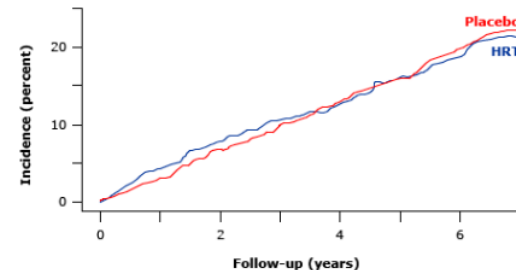
Oestrogeen suppletie?

Preclinical and clinical studies support the cardioprotective value of timely (that is, within 5 to 10 years of menopause) application of MHT. This rule appears to hold regardless of the severity of menopausal symptoms. The risk of VTE is related to age and is not a contraindication in properly screened, early menopausal women.

Calciumantagonisten

Nitraten

Estrogen therapy not beneficial for secondary prevention of coronary heart disease

Data from the HERS-II trial on the incidence of coronary heart disease events (death or nonfatal myocardial infarction) in 2763 postmenopausal women with a prior history of myocardial infarction or interventional procedure who were treated with combined HRT or placebo. There was no difference between the two groups. The curves are truncated at year 7 when less than half of the cohort remained in follow-up.

HERS II: Heart and Estrogen/progestin Replacement Study follow-up; HRT: hormone replacement therapy.

Take to work message

- Vrouwen $\neq$ mannen
- Hoge incidentie HVZ bij vrouwen
 - Hoge incidentie RF ook tgv menopause
 - Preventie: leefstijl!
- Ander klachtenpatroon (!)
 - Extra RF: obstetrische anamnese
- Andere diagnostiek;
 - Niet invasieve beeldvorming
 - Soms invasief; endocath
- Andere behandeling; met name medicamenteus

Vrouwensprekeuur poli cardiologie FZ

Bedankt voor uw aandacht!
Zijn er nog vragen?

